

MIROLJUB

GODINA: XVI.

SOMBOR, 2013.

BROJ 2 (62)

ISSN 1452-5976

VELIKO BUNJEVAČKO-ŠOKAČKO PRELO 2013. GODINE

UVODNIK

Poštovani čitatelji,

Naš list izlazi na ovaj važan dan za naše Društvo, kada radimo i u isto vrijeme slavimo - to je naš godišnji susret, naš sabor! Lijepo je kada se članovi okupe, kada se pred njih polože računi za godinu koja je protekla između dva sabora i kada se zacrtaju i dogovore novi zadatci koje društvo treba ostvariti u ovoj godini.

Ovaj sabor nije izborni, nema značajnijih promjena u ljudstvu, možemo se mirno dogovarati. Ali svaki naš sabor daje jedan ozbiljan i svečani ton. Okupljeni članovi svih generacija različito doživljavaju ovaj susret ali svi osjete da su jedni drugima bliski, da pripadaju jednom Društvu, da za njega svatko na svoj način, radi i doprinosi, da su svi uspjesi plod zajedničkog truda.

I naš „Miroljub“ plod je mnogih ruku, koje su svojim radom ušle u njegov sadržaj, i onih koji su pripremili ovaj broj. Ovaj je Miroljub po obimu poput prethodnog broja jer još nismo dobili odgovore na naš natječaj a kamoli novac. Ali, kao što vidite list je pred vama i mi ćemo se truditi da tako bude i u buduću.

Lijep pozdrav do idućeg broja!

Alojzije Firanj

ŽELJA

*Prošetaj poljem sa vitrom u kosi
i neka te sa vitrom prati tica,
neka ti sunce sjaji u oku
i osmih laki ne silazi s lica.*

*Prošetaj poljem sa vitrom u kosi
neka ti sunce zrakom lice ljubi,
neka ti rosa milo lice mije
koračaj naprid i volju ne gubi.*

*Prošetaj poljem sa vitrom u kosi
pozdravi sunce što kreće da spije,
i dok se tama tiho spušta sada
noć je stigla, vrime da se snije.*

*A u snu šetaj poljanom zlatnom
leptiri šareni neka ti sleću,
serenadu nek ti slavuj piva
a ti čvrsto stegni svoju sriću.*

Cecilija Miler

IMPRESSUM

MIROLJUB (izlazi četiri puta godišnje)
List Hrvatskog kulturno-umjetničkog društva „Vladimir Nazor“,
25000 Sombor, Venac Radomira Putnika 26, Tel.: i fax: 025/26-019; Tel.:025/483-173.

Uredništvo: **Alojzije Firanj**, glavni i odgovorni urednik lista;
Janoš Raduka, zamjenik glavnog urednika;
Marina Balažev, lektor-korektor;
Klara Šolaja-Karas, izbor fotografija;
Srđan Varo, tehnički urednik i prijelom teksta.

Zoran Čota, Pavle Matarić,
Antun Kovač, ing. Mata Matarić,
Šima Raič, Bojana Jozić,
Vinko Janković.

List je registriran u Ministarstvu za informacije Republike Srbije broj 2583/2.2.1998.

E-mail: vnazor@sbb.rs

E-mail(urednik): firanjalojzije@gmail.com

Naklada: 600 primjeraka

VELIKO BUNJEVAČKO-ŠOKAČKO PRELO U HRVATSKOM DOMU

VESELO I RAZIGRANO DO JUTRA

Tradicionalno Veliko bunjevačko-šokačko prelo, Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo „Vladimir Nazor“, organiziralo je u Hrvatskom domu 9. veljače. Bilo je to 76. „Nazorovo“ prelo. Sala je Hrvatskog doma bila prepuna, a posebice je bilo lijepo vidjeti i veliki broj mladih.

„Impresivna je brojka 76 kada označuje proslave jednoga društva, koje njeguje nešto, što nije samo suživot, već život u jednom multietničkom prostoru. Želim vam još 176 godina, želim vam mnogo sreće i uspjeha i želim da i dalje nastavite ovako raditi“ poručio je veleposlanik Republike Hrvatske u Beogradu Željko Kuprešak. „Večeras imamo iznimnu čast da su među nama, mogu reći, najugledniji gosti iz hrvatske diplomacije, vojvođanske vlade, kulturnih udruga, crkveni velikodostojnici. Ovo pokladno slavlje našeg naroda temelji se na drevnim obiteljskim običajima, koji se po 76. puta održavaju u našem društvu. Ova dugovječnost poručuje da se nismo odrekli njegovanja kulturne baštine nas bunjevačkih Hrvata, baštine koju su nam ostavili naši preci kako bismo ju prenosili novim pokoljenjima. Činjenica da ni najmlađi sudionik prvoga prela iz 1936. godine nije živ, govori o dugovječnosti tradicije održavanja

masovnih skupova članova društva i naših gostiju. Nekada se i sam upitam kako nam je to uspjelo, pa i u turbulentnim vremenima na ovim prostorima. Možda je tajna kontinuiteta postojanja nešg društva i njegovih manifestacija u našoj otvorenosti prema svim ljudima dobre volje, prema svim ljudima u multietničkom okruženju, ne pitanjući za nacionalni, socijalni ili bilo koji drugi osobni status. Mi smo prije svega hrvatska udruga, ali i srpska, i mađarska i njemačka, bačka, vojvođanska, a uskoro i europska, što šarolikost vas na prelu neobitno i pokazuje“, kazao je Mata Matarić, predsjednik HKUD-a „Vladimir Nazor“

Gosti na prelu bili su i generalni konzul konzulata Republike Hrvatske u Subotici Dragan Đurić, konzuli savjetnici u konzulatu u Beogradu Valentina Šarčević i Darko Sabljak, pokrajinski tajnik za privredu, zapošljavanje i ravnopravnost spolova Miroslav Vasin, gradonačelnik Sombora Nemanja Delić te vijećnica Gradskog vijeća Snežana Periškić.

U zabavnom dijelu programa sudjelovali su folklorna sekcija i pjevački zbor Vladimira Nazora, kao i gosti TS „Ravnica“ iz Subotice i klapa „Škrlet“ iz Kutine. Uz takve glazbenike ni ove godine nije izostala preljska tradicija - da oni najuporniji i najveseliji ostanu do zore.

Klara Šolaja Karas

VEČER HRVATSKE KULTURE U »NAZORU«

U organizaciji HKUD »Vladimir Nazor« iz Sombora, 28. 4. 2013. godine u goste su stigli ZH »Tin Ujević« Beograd, KLD »Rešetari« Rešetari (R. Hrvatska) i KUD »Drežnik« Drežnik (R. Hrvatska). Svi su stigli u popodnevnom satima, njih oko pedesetak, i nakon kraćeg odmora i okrepe, krenuli u obilazak grada. Vrijeme je bilo lijepo i obilazak je bio uspješan ali je morao biti brz kako bi se počelo s pripremama za nastup.

Napočetku programa, koji je počeo u 20 sati, predsjednik društva, Mata Matarić, predstavio je HKUD »Vladimir Nazor« i pozdravio goste i zahvalio se što su nam ukazali čast i posjetili nas. Nakon njega riječ je uzeo predsjednik ZH »Tin Ujević«, gospodin Stipe Ercegović i rekao nekoliko riječi o ovom društvu koje broji više stotina članova od oko 10500 Hrvata koji žive u Beogradu. Društvo organizira književne večeri, tribine, promocije knjiga, predstavljanje filmova Brešana, Zafranovića... rade serijal dokumentarnih filmova o poznatim Hrvatima koji su živjeli na teritoriji Vojvodine, Spomenuo je i najplodniju književnicu s ovog područja gospođu Vesnu Krmpotić, koja je predstavila svoju knjigu »Brdo iznad oblaka«.

»Gospođa Vesna je jedna iznimno talentirana žena koja je napravila čuda u svom životu, i još ih pravi; o njoj bi se moglo pričati satima ali ovdje ćemo iznijeti samo neke, najvažnije, detalje iz njenog inače zanimljivog života. Gospođa Vesna Krmpotić je rođena u Dubrovniku, diplomirala na Filozofskom fakultetu u Zagrebu psihologiju i engleski

jezik, a na Filozofskom fakultetu u New Delhiju bengalski jezik. Radi kao pisac i prevoditelj a dobitnica je niza književnih nagrada i odlikovanja. Dvadeset puta je bila u Indiji a, zahvaljujući mužu koji je radio u diplomaciji, živjela je na skoro svim kontinentima. Izdala je 108 knjiga proze i poezije, što je vjerojatno najveći broj izdatih knjiga čak i u Jugoslaviji. Izdala je najveću knjigu u svjetskoj zbirci u kojoj ima 11664 pjesme a knjiga je teška, ni manje ni više, nego 5 kg.« Za vrijeme ovog izlaganja, njihov treći član, koji je došao iz Beograda, Nenad Labor svirao je poznate hrvatske pjesme na klavijaturama.

Nakon promocije knjige nastupila je pjevačka skupina HKUD-a »Vladimir Nazor« s dvije pjesme a program su nastavili naši gosti iz Rešetara i Drežnika.

Predsjednik KLD »Rešetari« gospodin Ivan De Villa govorio je o radu svoje grupe i likovnoj koloniji koja se održava u šestom mjesecu vikend prije blagdana Svetog Antuna Padovanskog te promociji zbornika hrvatskih pjesnika u dijaspori koja se održava drugog vikenda u mjesecu rujnu. Za ovu, šesnaestu po redu, promociju prijavilo se 180 autora iz cijeloga svijeta s po tri pjesme, koje moraju pročitati sva tri izbornika iz Zagreba, Nove Gradiške i Pečuha. Želja mu je što više surađivati s našim društvom kako s literarnom tako i s pjevačkom i dramskom sekcijom a to je već dobrim dijelom uspio.

Nakon ovoga govora »palicu« je preuzela tajnica društva Snježana Josipović te, kao voditeljica njihovog djela programa, najavljivala pjesnike koji su prisutni i zastupljeni su u zborniku, nakon čega je svaki autor pročitao svoju pjesmu. Pjesnici su podijeljeni u tri skupine a prvu su činili pjesnici s ovih prostora iz Novog Sada, Sombora i Petrovaradina. Nakon prve trećine čitanja, mješovita skupina iz KUD-a »Drežnik« izvela je nekoliko izvornih pjesama i igara iz Hrvatske pa i iz samog Drežnika. Drugu i treću trećinu čitali su gosti iz Rešetara a u pauzama opet KUD »Drežnik«. Na samom kraju programa plesna skupina iz Rešetara otplesala je nekoliko *country* plesova i tako veselim tonom završila ovaj raznovrsan i zanimljiv program.

Na kraju je ostalo još malo vremena za večeru i sređivanje dojmova kao i za dogovore o narednim gostovanjima.

Antun Kovač

SMOTRA FOLKLORA I RASTANAK NAKRATKO

U nedjelju, 7. travnja 2013. g., održana je opštinska smotra dječjeg folklornog stvaralaštva, u sportskom centru „Soko“ u Somboru, na kojoj su i „naša djeca“ pokazala što znaju. Mlađa dječja folklorna grupa HKUD-a „Vladimir Nazor“ predstavila se Bunjevačkim igrama. Bili su jedini toga uzrasta (od prvog do petog razreda) koji su Bunjevačke igre predstavili Somborskoj publici. Publika je bila vrlo brojna i nije štedjela pljeska. Uz dobru muzičku pratnju i s osmijehom na licu prikazali su kako to oni tako „mali“ znaju isto što i „veliki“ i da su bilistava budućnost Hrvatskog doma. Za njih je to bilo jedno lijepo iskustvo ali puno ozbiljnije nego li svi ostali nastupi, no, sve je to dio folklorne karijere. Djeca su bila oduševljena i uz dozu male pozitivne treme otplesala kako to samo ona znaju.

Pred njima je još mnogo smotri, a jedna uvijek mora biti prva, ona koja probija led.

Nakon smotre, odmah u utorak, probe su nastavljene uobičajenim tijekom. Djecu su zanimali dojmovi sa smotre, kritike i pohvale od strane žirija i njihovog voditelja. Tako da smo se svi skupili i malo porazgovarali o svemu. Međutim, nisu se nadali da je ta proba ujedno i mali oproštaj od voditelja. Znali su da ću prestati sa vođenjem proba ali nisu znali kada će to biti. Počastili smo se sokom i kolačima i razmijenili dojmove o protekle dvije godine koliko smo zajedno. Bili su mali, slatki i zbunjeni ali se vidjela i promjena i lijep napredak. Bili su i

pomalo tužni što se nećemo družiti izvjesno vrijeme ali su i jako radosni zbog razloga našeg rastanka - bebe.

Ulogu voditelja dječje grupe sada je preuzeo Šima Beretić koji je koreograf i starijoj grupi.

Nadam se da će biti jako vrijedni u učenju svega što im čika Šima bude prenosio jer se ima puno toga naučiti!

Kristina Pekanović

„ZOOM TRASSH BOOM“ NA ZONSKOJ SMOTRI

Tamo negdje krajem jeseni i početkom zime 2012. godine zaživjela je nova kazališna predstava našeg društva. Od samog početka bilo je problema s glumcima, ne po kvaliteti nego po broju. Naime, za predstavu je potrebno sedmero glumaca što je bilo vrlo teško naći te je redatelj bio primoran preuzeti jednu od uloga. Biti redateljem i glumcem u isto vrijeme nije nimalo lako zbog neprestane borbe s glumačkim ansamblom i sa samim sobom da bi na kraju sve ispalo kako treba.

Kada je predstavabila spremna za izvođenje neki su se glumci bili razboljeli, a kade se i to prebrodilo došla je zima sa svojim teškoćama oko putovanja i grijanjem sala... i sami znamo kako je u ovom trenutku teška financijska situacija.

Čekajući proljeće vrijedno se radilo na dotjerivanju predstave i učvršćivanju uloga. To se pokazalo vrlo korisnim, jer su se otkrile neke „sitnice“ koje se uvijek javljaju i koje nekad štete i glumcima a i predstavi. I tako, kada je sve usklađeno došlo je vrijeme za nastup i natjecanje na općinskoj razini.

U HKUD-u „V. Nazor“, u Somboru, 27. ožujka, u 20 sati izvedena je predstava koju je gledao selektor Slobodan Govorčin, koji je po završetku u razgovoru s glumcima rekao svoje dojmove o predstavi i o pojedinim glumcima. Ukazao je na dobre strane ali i na ono što još treba uraditi da bi predstava bila još bolja. Selektor nije smio reći hoće li predstava ići dalje jer mu to selektorski

kodeks ne dopušta, ali po kritici u kojoj je bilo puno hvale i predstave i glumačke postave, naslućujemo da će se predstava plasirati u drugi krug natjecanja.

Zbog odlaska jednog glumca, Miloša Jevtića, zbog posla u Novi Sad, njegovu je ulogu preuzela Milica Milivojević koja je već ranije igrala u Leinim predstavama i koja je nabrzinu morala učiti tekst i uigrati se s nama na sceni kako bismo mogli nastupati na zonskom natjecanju. Probni nastup joj je bio u Monoštoru i pokazala je da će biti dobra zamjena ali da do Novog Bečaja mora otkloniti neke nedostatke.

Poslje par dana stigla je pozivnica da se 7. travnja dođe u N. Bečej na zonsku smotru na kojoj će Goran Ibrajter biti selektor.

Tada smo dobili i zvanični tekst u kojem je pisalo kako nas je vidio Slobodan Govorčin i i što je bilo to zbog čega smo dobili poziv za daljnje natjecanje.

Njegove riječi glase: „Mladi pisac teksta Marko Lončar i redateljica Lea Jevtić uspjeli su napraviti jednu dobru predstavu.

Zavrzlama modernog mediokriteta meta je ovog *sačinjenja*. Svatko svakom smiješta, smjenjuju se predanost, ljubavne scene, pada se u nesvjest, malo se i psuje i prijete, katkada i pjevuši. Dogodi se i fizički obračun dvije odrasle žene no, na kraju svima dobro, a posebice publici koja uživa dok pogađa što se još može dogoditi. Pregršt promjena, jasan i ne laki zaplet i rasplet, te gluma lepršava i „punim srcem“. Kuvarica kave je čista zvijezda.“

Saznavši za sve to glumci odlučuju pred odlazak u Novi Bečej još jednom prikazati predstavu te dogovaraju gostovanje

u Monoštoru 4. travnja. Šteta što nije bilo više publike jer je bio je radni dan a u ovo vrijeme na selu ima puno posla. Važna je bila kritika koju smo dobili od gledatelja a ona je bila puna pohvale za nastup.

U Novi Bečej se otišlo dosta prije nastupa da bi se sve pripremilo i da bi se glumci mogli opustiti pred nastup. Na svu sreću bilo je dosta publike, kasnije za večerom su mi rekli da je na našoj predstavi bilo najviše gledatelja.

Što reći o samom nastupu? Dobro odrađen posao što se samih glumaca, tempa predstave i reakcije publike tiče. Publika se smijala i pljeskala kad je za to imala potrebu te je pljeskom dala još veći podstrek.

Uvečer je selektor rekao: „Čestitam cijelom ansamblu na odigranoj predstavi“ a zatim je naglasio da se sjeća Lee Jevtić rediteljice ove predstave, dok je kao tinejdžerica režirala i igrala u predstavi „Bubašvaba“. Napomenuo je da se sazrijevanjem dosta toga promijenilo u njenom radu u ovih nekoliko godina otkada smo je gledali na ovom istom festivalu. Lea se upustila u ozbiljan komad koji se kroz prizmu komičnoga bavi suvremenim problemima i očito je da ona umije raditi i ovakve projekt. Napravljena je predstava koja je puna tempa, ima dobar ritam koji dobro prati zaplet. U predstavi postoje tri razine zapleta. Prvi je odnos mlade zvijezde prema redakciji, drugi je

afera, a treći su međuljudski odnosi u redakciji. Istaknuo je i da se priča lijepo razvija i da sve tri razine sklapaju ka razriješenju cijele situacije.

Pohvalio je glumu koja je lepršava, ležerna i bez velikog afektiranja. Takođe je pohvalio njegovanje vlastitoga jezika i narječja. Pohvale je dobio i Marko Lončar koji je napisao predstavu jer je vrlo, vrlo mlad a opet je dobro odigrao svoju ulogu. Tema predstave – međuljudski odnosi u društvenoj firmi ipak je tema koja dotiče stariji uzrast no on ju je vrlo dobro razumio. Također sve pohvale Lei koja ima afiniteta za režiju, pogađa ritam i tempo predstave, umije voditi, glumci je slušaju i veruju joj premda ima samo 20 godina. Sve u svemu predstava i ansambl su dobri, rekao je na kraju razgovora Goran Ibrajter. Publika je ocijenila predstavu s 4,43 što je vrlo dobro.

Predstava će se još igrati pred publikom i u drugim mjestima oko Sombora ali i izvan granica. Za ovaj nastup u Novom Bečeju od Saveza za kulturu Vojvodine dobijena je Diploma saveza amaterskog teatra Vojvodine a Antun Kovač (kuharica kave i čistačica) dobio je diplomu kao glumac predstave te večeri.

U nadi da ćemo ju uskoro vidjeti ponovo i na našoj pozornici pozdravlja vas pročelnik dramske sekcije.

Zvonimir Lukač

USKRSNA IZLOŽBA

Klub ljubitelja biljaka "Za sreću veću" organizirao je Uskrsnu izložbu u Hrvatskom domu, 23. ožujka, već po tradiciji u subotu uoči Cvjetnice. Bila je to prigoda da se razgledaju i kupe jaja oslikana različitim tehnikama ali i da se probaju jela koja po tradiciji pripremaju obitelji hrvatskih Bunjevaca i Šokaca.

Osim naših članica sudjelovale su udruge žena iz Bačkog Monoštora "N.A.D.E" i "Podunav" i KUD Hrvata "Bodrog", UG "Šarenica" iz Alekse Šantića, HKPD "Silvije Strahimir Kranjčević" iz Bačkog Brega, Mađarska građanska kasina i UG "Zlatne ruke Somborke"

SUPARNI KROMPIRA I NASUVE S MAKEM

Na štandovima udruga iz Bačkog Monoštora najviše je bilo posnih jela koja su se pripremala u korizmi. *Suparni krompir*, kokice, pogača, kruh bez kvasca, *rizanci s rogačem*. Anita Đipanov članica „Bodroga“ pojašnjava nam je što su to za izložbu pripremile vrijedne kućanice, članice ove udruge: „To su jila koja su se u Monošturu pripremala u vrime korizme 40-tih i 50-tih godina prošlog vika. Danas se ta tradicionalna jila ne kuvaju tako često, ali ima onih koji ih još uvijek pripremaju. Popara i rizanci s makem riđe se prave, ali druga posna jila kuvaju se i danas u vrijeme posta, na Veliki petak, Čistu sridu i sridom i petkom u korizmi. Recimo posne pogačice spremale su se od sastojaka koje su kućanice inače imale u svojim domaćinstvima, brašno, jaja, sir koga je uvijek bilo i malo mlika da se zamisi. Prava je atrakcija bio kolač „šokački jastučak“. Svi su me pitali da li je to neki moderan recept. Naravno da nije, ali ima moderan izgleda. Isto se sprema od tradicionalnih namirnica, ali su one vešto ukomponovane. Recimo u sridnju piškotu dodaje se crvena boja od liciderskog srca. Obično se taj kolač pripremao prid Uskrs. U našoj kući posti se do Uskrsa svake sride i petka i tada se kuvaju suparni krumpiri, sir, pogača, krumpiri pečeni u rerni“, priča Anita Đipanov. „Napravili smo za ovu prigodu našu čuvenu šokačku zabunitu gibanicu. Može se praviti i svaki dan i nediljom. Razlika između ove i obične gibanice je što se pravi čim se zamisi. Nema ni puno fila. Ova danas je s višnjama, ali može i s makem, sa orasima“, kaže Eva Pašić sa susjednog, također monoštorskog štanda. Članice HKUD-a „Vladimir Nazor“ pripremile su *papulu*, *baratfile*, *listiće*. „Nemam ja tu neki recept s mjerama za listiće već se mjeri na pregršt. Idu

četiri pregršti brašna, a koliko pregršti brašna toliko se doda žumanaca, soli po ukusu i malo više od toga šećera. Umjesi se mekano sa mlijekom i vrhnjem. Podjeli se na šest fujkica i svaka se maže rastopljenom mašću. Tijesto se razvuče i premaže ulupanim bjelancima.

Preklopi se tri puta i pusti da odstoji. Zatim se razvuče i reže a potom peče i dok je još toplo uvalja se u šećer. To je starinsko pecivo koje sam od sverkve naučila praviti“, priča Snežana Beretić s Bezdanskog puta.

ZA USKRSNA JAJA SATI RADA

Barbara Tošaki, koja je na Uskrsnoj izložbi sudjelovala kao članica Mađarske građanske kasine prikazala je jaja koja su oslikavale njene vješte ruke, a za koje je trebalo i po nekoliko sati rada.

„Gušćja jaja ukrašavam perlicama koje lijepim na jaja. Prvo iscrtam ljusku, onda lijepim perlice na crtež i na kraju uradim pozadinu. Vidjela sam kako su moji roditelji šarali jaja, pa sam došla na ideju da to radim s pelicama. Za jedno jaje treba oko osam sati rada. Uglavnom radim po malo na dan, pa mi treba i tjedan dana da ošaram perlicama jedno jaje“, priča Tošakijeva. Pokazuje i farbana jaja u raznobojnim šarama. Kaže prvo se jaja oboje, zatim se iscrta slika i onda se po toj slici struže boja, odnosno gravira se.

Oslikava Barbara Tošaki i jaja akrilnom bojom. Prvo se farba ljuska i onda se po iscrtanoj slici slika akrilnim bojama i na kraju lakira. Koliko je Tošakijeva vješta u ovom poslu dokazuje i prva nagrada na 42. Međunarodnom sajmu koji je održan u Moravici.

ZEKO ZA MALIŠANE

Uskrsna izložba bila je prigoda da se obraduju i mališani, kojima je zeko donio Kinder jaja. Mališani su zauzvrat zeki odrecitali pjesmice koje su spremili.

Članice Kluba ljubitelja biljaka "Za sreću veću" sudjelovale su 25. travnja 2013. godine na Uskrsnom sajmu koji su

organizirale "Zlatne ruke Somborke". Cilj je ove manifestacije predstaviti i njegovati stare običaje vezane za uskrsne blagdane, šarolikost folklora i multikulturalnost naše sredine.

Sajam je održan na Glavnoj ulici, a sudjelovalo je preko 50 udruga žena iz Sombora, AP Vojvodine, centralne Srbije, Mađarske, Hrvatske i BiH.

Klara Šolaja Karas

KLUB LJUBITELJA BILJAKA „ZA SREĆU VEĆU“ U SEGEDINU

Klub ljubitelja biljaka „Za sreću veću“ koji djeluje pri HKUD „Vladimir Nazor“ Sombor, organizirao je 25. veljače 2013. godine posjet Segedinu. Na ovu tematsku, jednodnevnu ekskurziju, kao uvod u praznično raspoloženje za 8. ožujka, Dan žena, išlo je 56 članova.

Prva destinacija bila je „Cvjetna pijaca“ koja je već desetljećima vodeći centar za veleprodaju cvijeća u jugoistočnoj Europi. Na raspolaganju je bilo svježije rezano cvijeće, lončanice i biljke za rasad, te širok izbor nizozemskih proizvoda iznimne kvalitete i po povoljnim cijenama. U ponudi je bilo i pratećeg materijal za cvijećarne: ukrasi za aranžiranje, saksije, umjetno cvijeće od plastike i od svile.

Usljedilo je potom razgledanje nezaobilaznog turističkog odredišta - Segedina, četvrtog po veličini grada u Mađarskoj, grada bulevara, trgova, palača, parkova, grada kulture i umjetnosti.

Po tradiciji smo, kako bismo „skratili“ putovanje priredili kviz. Dobitnicama je uručena vinjeta naše slikarice Cecilije Miler i nekoliko Monografija HKUD „Vladimir Nazor 1936-2011.

Naravno, na kraju je bilo i malo šopinga...

Klara Šolaja Karas

ETNOLOŠKA ISTRAŽIVANJA O BUNJEVAČKIM HRVATIMA

Studenti Filozofskog fakulteta u Zagrebu, smjera etnologije i kulturne antropologije i njihova mentorica Milana Černelić, boravili su 9. travnja 2013. g. u našem Društvu. Tom prigodom provedli su terensko istraživanje o životu i običajima ovdašnjih bunjevačkih Hrvata. Teme ovogodišnjeg istraživanja bile su vezane za život žena i djece, običaje pri porodu, dječje igre i djetinjstvo, obitelj, obrazovanje, identitet, usmenu književnost, posmrtno običaje te vjerovanja

u nadnaravna bića. Kazivači iz Sombora bili su: Hermina Malković, Janja Pekanović, Marija Hornjak, Katica Dorotić, Emilija Dorotić, Julijana Kekezović, Margita Gromilović, Klara Malbašić, Katarina Firanj, Estera Jozić, Alojzije Firanj, Šima Raič, Šima Hornjak i Zvonko Budimčević.

Ovo je nastavak istraživanja koje se u Bačkoj provodi od 2011. godine i dio je šireg istraživačkog projekta započetog prije desetak godina a čiji je naziv "Identitet i etnokulturalno oblikovanje Bunjevaca". Istraživanja u Senju, Lici i Dalmaciji su završena a knjige u tri svezka o Bunjencima iz tih krajeva tiskane su pod nazivom "Živjeti na Krivom Putu". Sada se prikuplja materijal o životu i običajima Bunjevaca koji žive u Bačkoj, a potom i u Mađarskoj.

Kazivači su dragocjeni izvor, a nakon obrade podataka radovi će biti objavljeni u „Godišnjaku za znanstvena istraživanja“ Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. U budućnosti bi se mogla pojaviti i jedna publikacija koja će sve ove radove objediniti.

Klara Šolaja Karas

DAN PO DAN PRODOŠE GODINE

Naše društvo za svoj rad je nagrađeno najvišim priznanjima bivše Jugoslavije, pokrajine Vojvodine i Republike Hrvatske. Za sticanje tih nagrada potrebna je dobra uprava društva koja će brinuti o radu i uspjehu. Osim uprave potrebno je i puno dobrih članova koji će vrijedno i odgovorno raditi u svojim sekcijama. Njihov je rad mjerljiv a po njemu se mjeri i kvaliteta društva. Pored njih u društvu rade još i tajnice, domari garderobijeri i drugi koji obavljaju veoma važne poslove a koji se u društvu skoro i ne zapažaju. Jedan od njih je i Miroslava Šijačić naša krojačica i garderobijerka. Njen dugogodišnji rad je bio povodom ovog razgovora.

Miroslava vi ste garderobijerka i krojačica u našem društvu, kada ste počeli raditi ovaj posao?

Od 1981. godine počela sam raditi kao garderobijer umjesto Anke Faberove koja je dugo godina bila krojačica u našem društvu. A u društvu sam od petog razreda osnovne škole, kada sam počela plesati u folkloru. Od tada je prošlo više od 40 godina a ja sam još uvijek ovdje. Dan po dan i prodoše tolike godine. Voljela bih da mogu raditi još malo dok mi zdravlje dopušta, jer vrlo volim narodnu nošnju. Volim mlade kada ju obuku, ja im pomažem namjestiti detalje, ušiti nešto prije nastupa ako treba pa kada ih vidim na pozornici prođu mi sve muke koje sam imala tijekom odijevanja pa opet hajdemo ponovo, ajdemo dalje.

Ima li puno posla oko održavanja nošnje?

Oko nošnje uvijek ima posla i nikad nije dosadno, košulje i podsuknje treba često prati, zatim treba podsuknje štirkatiti po dva nekada i tri puta kako bi imale držanje i kako bi svila lijepo padala preko njih. Nošnju treba i pažljivo sušiti, okretati je da se ujednačeno suši, zatim dolazi peglanje... Treba popraviti čipku koja se istrošila od pranja. To se mora uraditi ručno jer strojno se kida. Treda pregledati dugmad, papuče, čizme...tako da stalno ima posla.

Čizme popravlja Ladislav Kuntić. Da bi se to sve napravilo treba puno radno vrijeme. Nekada sam ja imala pomoć u kući pomagala su mi djeca. Zorica, Ljubica i Jovica koji su takođe bili naši plesači, sada su oni krenuli svojim životnim putem a ja sam ostala sama, no, još se snalazim. I perilica za rublje je već stara i dotrajala ali još nekako radi.

Kakvo je stanje nošnje, vi je najbolje poznajete?

Nošnju treba stalno održavati. Nakon nastupa plesači se odmah svlače kako bi se nošnja osušila i ohladila i kako bi se napravile popravke. Ja jako volim nošnju, jest da je stara ali kada se to malo uredi onda vrlo lijepo izgleda. Podsuknje su šivene prije trinaest godina, šile smo ih Agneza Pekanović i ja. Trebalo bi ponovno napraviti ozbiljnu obnovu nošnje, jer ima dosta komada koji su u jako lošem stanju. Da je nabaviti materijal pa valjda bi se nekako ostalo napravilo. Za naredni inventar dogovoreno je da se nošnja razvrsta i da se popravi i zamijeni ono što ne valja.

Kako saradujete s upravom i s folklorom?

Ja najviše surađujem sa pročelnikom i koreografima folkloru koji mi kažu kada je i što je potrebno za nastup. Ako mi je nešto potrebno oni me zastupaju kod uprave i u toj suradnji nama nesporezuma.

Bilo je ugodno razgovarati sa Miroslavom Šijačić nasimijanom i vedrom kakvu je svi poznajemo dugi niz godina. Za plaću je nisam pitao jer to nije za tisak, da ne kvarimo dojam o ovako lijepom radu. Ali društvo je prepoznalo rad njenih vrijednih ruku i ona je dobila najviše priznanje koje se u društvu može dobiti. Na proslavi 70 godina rada društva u svečanoj sali skupštine opštine Sombor dobila je Plaketu Društva za rad i doprinos u kulturi. Želimo joj da bude još dugo zdrava i s nama u društvu.

Alojzije Firanj

LEMEŠKI MARIN BAL

----- IZJAVE -----

1. MARIJA TURČIK: - Moji roditelji su išli na bal, pa sam tako i ja naslijedila taj običaj da idem. To je tradicija sela i treba je sačuvati za mlađe generacije. On je potvrda našeg identiteta i naše baštine. Aktivno sudjelujem u organizaciji bala nadajući se da će mladi prepoznati značaj ovog događaja. Uz sve ovo to je i prigoda da proslavim imendan uz prijatelje, muziku i igru.

2. IVANA PETKOVIĆ - Volim običaje naših predaka. Drago mi je kad vidim mlade da se bore da održe svoju kulturu i sačuvaju svoje korijene. Pjesma i igra su sastavni dio mog života, pa mi je ovo okupljanje prigoda da uživam i u jednom i u drugom. Nadam se da će se ova tradicija održati dugi niz godina.

U Lemešu je drugog veljače održan Marin bal. To je tradicionalno okupljanje u vrijeme poklada, koje datira još s kraja XIX. stoljeća. Ova je manifestacija preživjela mnoge države i režime dokazujući tako svoju vrijednost i postojanost. Organizator i domaćin bio je HBKUD "Lemeš". Kako i priliči svakom domaćinu – pripremili su kulturno umjetnički program. Recitatorice Kristina Kemenj te

Antonija i Elizabeta Ileš govore su stihove na temu prela. Folklorni ansambl je pokazao svoje umijeće plesanja bunjevačkih igara. Glumački trio - Ilija Ezgeta, Kristijan Kovač i Milan Popović – izveo je četiri skeča. Bile su to burleske na zadatu temu a počinjale bi s pet zadatih riječi od strane gostiju (npr. "državni posao RTV Novog Sada") na koje bi se glumci izvrsno snašli uveseljavajući publiku *standup* komedijom te oduševljenje i pljesak nisu izostali. Goste je zabavljao tamburaški sastav "Boemi". Tijekom večeri bila je priređena tombola s glavnim zgoditkom putovanjem za dvije osobe. Sretne ruke je bio Antal Atila, dok je drugu nagradu – pladanj proizvoda UG "Lemeški kulen" – odnio Kemenj Lajčika. Treću, nasjađu, tortu odnijela je Mirjana Dujmović. Plesalo se puno pa nije izostao ni ples srca u kojemu su se kao najbolji plesači pokazali Tamara Brkić i Danijel Kanjo. Gosti su se uz dobar lemeški paprikaš, *fanke na pantljiku* i finu glazbu zabavljali do ranih jutarnjih sati a na uspješnoj i lijepoj večeri trebamo zahvaliti i brojnim sponzorima koji su je omogućili.

Lucia Knezi

„URBANI ŠOKCI 8“ OKRUGLI STOL

U velikoj dvorani Gradske kuće u Somboru, u subotu 27. travnja u 10 sati održan je okrugli stol, osmi po redu, na temu: „Panonski kontekst šokačke i bunjevačke kulture i tradicije“ u organizaciji udruga Šokačka grana iz Osijeka i Udruženja građana „Urbani Šokci“ iz Sombora. Prethodnog dana 26. travnja okrugli stol na istu temu održan je u Osijeku.

Skup je otvorio načelnik Zapadno-bačkog okruga Dušan Jović.

Zvonko Tadijan predsjednik KPZH „Šokadija“ iz Sonte govorio je o toponimima Sonte i okolice kao dijela šokačke baštine. „Simboli identiteta i suvremena sredstva komunikacije“ bila je tema koju je prezentirala mr. sc. Ljubica Gligorević iz Vinkovaca. Prof. dr. sc. Sanja Vulić iz Zagreba govorila je o jeziku A. G. Matoša. Prof. Marina Jermić iz Iloka govorila je o srijemskoj književnoj trojki Matoš, Benešić, Velikanović.

Katarina Horvat i Kristina Malbašić, studentice Odjela za kultorologiju iz Osijeka govorile su o ženi i o šokačkom ženskom

pismu. Dok je Zdenka Mitić iz Monoštora govorila o Monoštora u kojemu su Šokci očuvali svoju kulturnu baštinu. „Veza bačkih Šokaca sa Šokcima Srijema, Bosanske Posavine i srednje Bosne“ tema je o kojoj je govorio Ivica Ćosić Bukin iz Vrbanje. Na kraju okruglog stola profesorica Sanja Šušnjarić iz Vrbanje i mr. sc. Vera Erl govorile su o kolu kao narodnom plesu.

U kulturno umjetničkom programu „Život čudo stvori“ stihove su govorili: Danijela Jakšić, Lea Jevtić, Emina Firanj, Aneta Firanj i Dalibor Beretić. Sudjelovale su i pjevačke skupine UG „Tragovi Šokaca“ iz Bača i „Kraljice Bodroga“ iz Bačkog Monoštora, a priređana je i izložba slika Cecilije Miler „Panonija“.

Alojzije Firanj

„ŠOKAČKO PRELO“ U BEREGU

U subotu 9. veljače u velikoj Dvorani doma kulture u Bregu HKUD „Silvije Strahimir Kranjčević“ organizirao je šesnaesto po redu „Šokačko prelo“.

Uzvanike i goste pozdravio je novi predsjednik „Kranjčevića“ Marin Katačić

Za riječ se javio i generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici Dragan Đurić.

Usljedio je kratak kulturno umjetnički program koji su izveli: ženska pjevačka skupina domaćina, muška skupina pjevača KUD-a „Gibarac“ iz Paganovaca (Republika Hrvatska) i pjevačka skupina KUDH-a „Bodrog“ iz Bačkog Monoštora „Kraljice Bodroga“. Preljsku pismu „Bereg“ autora Zlatka Gorjanca pročitala je Sara Horvat. Zabavni dio programa izveli su „Kristali“ iz Županje. Uz pjesmu i ples gosti su ostali do ranih jutarnjih sati.

Potporu za organiziranje prela dali su Vukovarsko – srijemska županija, Generalni konzulat Republike Hrvatske u Subotici te brojni mještani.

Alojzije Firanj

DEBELI ČETVRTAK U „NAZORU“

U četvrtak 8. veljače podružnica DSHV-a u Somboru obilježila je Debeli četvrtak u prostorijama Hrvatskog doma. Okupili su se članovi iz Sombora, Stanišića i drugih okolnih mjesta. Debeli četvrtak je stari običaj u našem narodu. Kažu da na taj dan treba devet puta jesti kako bismo bili zdravi i debeli tijekom godine. To je običaj koji prethodi korizmi i krizmenom postu koji nam služe za pročišćavanje tijela i duha pred Uskrs.

Nazočne je pozdravio predsjednik DSHV-a Mato Matarić i poželio da uživaju u gibanici i

ostalim delicijama koje su pripremile naše vriedne domaćice.

Šima Beretić

SAHRANJIVANJE BEGEŠA

U utorak, 12. veljače, pred Čistu srijedu, mladi članovi „Nazora“ sahranili su begeš. Tako je na simboličan način sahranjen i oplakan begeš dok ne prođe korizma u vrijeme koje nema zabave ni veselja. Ovaj običaj su obnovili mladi i on se u našem Društvu održava već niz godina.

Šima Beretić

AKTIVNOSTI UPRAVE IZMEĐU GODIŠNJICE DRUŠTVA 2012. I SABORA DRUŠTVA 2013. GODINE

1. Ogranizirana proslava 76. obljetnice društva
2. Predstavljena „Monografija“ u Županiji u Somboru
3. Organizirana izložba božićnih kolača
4. Predstavljena „Monografija“ u Matici hrvatskoj u Vinkovcima
5. Organiziran popis inventara
6. Donesen plan rada za 2013. godinu za sve sekcije
7. Organiziran Božićni koncert
8. Gostovanje folklorne sekcije u Velikom Banatskom Selu
9. Izvršni odbor je održao 32 sjednice tijekom 2012. godine
10. Održana je komemoracija povodom smrti Vinka Jožića člana IO
11. Prijavljivali se na natječaj
12. Najmlađi članovi su sudjelovali na Hrckovom maskenbalu u Subotici
13. Velečasni Stjepan Beretić predstavio Subotičku Danicu
14. Organizirano Veliko bunjevačko-šokačko prelo 2013. godine.
15. Određeni novi članovi za predstavnike Društva u HNV-u: Alojzije Firanj i Bojana Jozić
16. Odobreno gostovanje dramske sekcije na Književnom prelu u Subotici
17. Razmatranje i usvajanje završno računa za 2012. godinu.
18. Odobreno organiziranje 36. festivala hrvatske tamburaške glazbe
19. Pročelnik dramske sekcije sudjelovao na seminaru u Sonti
20. Članovi sekcije Za sreću veću putovali su u Segedin
21. Odobreno je gostovanje folklorne skupine na svečanosti u Mađarskoj građanskoj kasini u Somboru
22. Organizirana sportska večer
23. Organiziran Memorijalni turnir prof. Franja Matarić
24. Organizirana izložba povodom Uskrsa
25. Organizirana manifestacija Dani hrvatske kulture s gošćom Vesnom Krmptić i udrugom iz Beograda Tin Ujević, KUD-om Rešetari i KUD-om Drežnik (RH)
26. Folklorasima odobreno gostovanje u Ludbregu
27. Organiziran seminar etnologa iz Zagreba
28. Predstavljene znanstveni zbornici s V. okruglog stola održanog u Golubiću (RH)
(dr. Janko Veselinović i dr. Darko Gavrilović)
29. Organiziran Sabor Društva za 12. svibnja 2013. godine.

UPRAVNI ODBOR:

1. Usvojen program rada za 2013. godinu
2. Organizirano Prelo
3. Usvojen završni račun
4. Primljeni novi članovi
5. Imenovan pročelnik folklorne sekcije, član IO Bojana Jozić

*U Somboru, 8. 5. 2013.
ing. Mata Matarić*

PROMOCIJA KALENDARA „SUBOTIČKE DANICE“

NAŠE SLOVO I NAŠA RIČ

Narodno-crkveni kalendar „Subotička Danica“ predstavljen je u petak, 1. veljače, u Hrvatskom domu u Somboru. Kalendar je predstavio njegov dugogodišnji glavni urednik monsijor Stjepan Beretić. Prvi je broj tiskan 1884. godine a pokrenuo ga je svećenik Pajo Kujundžić rođen u Subotici.

„Danica“ se pisala ljudima koji su se školovali na Mađarskom jeziku te je tako i naš poznati svećenik i pjesnik Aleksa Kokić u svojoj kući govorio Mađarski. „Bila su to neka interesantna vremena“, rekao je Stjepan Beretić.

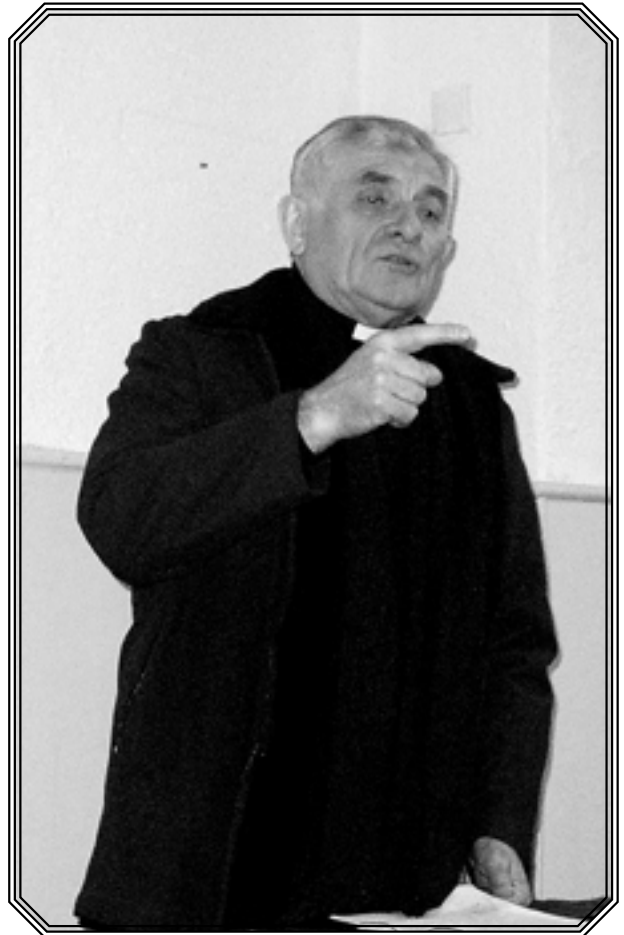
Pajo Kujundžić se snažno zalagao da se sačuva Bunjevački jezik i bunjevačka rič. „Zabadava bi se mi nazivali Bunjevcima kada bi se zaboravila naša rič, naši običaji, naše pisme i pripovitke. Bunjevačka molitva, požrtvovana ljubav prema roditeljima i maloj dci. „Danica“ je škrinja narodnog blaga koja se stalno puni i koja je sve punija. Triba uvijek biti okrenut sadašnjosti, sadašnjem trenutku. Ali nikad ne treba biti poprište za razračunavanje, za ocrnjivanje sinova našeg naroda. „Danica“ mora ostati u službi naroda da ga tako dvori da uvijek bude vesela blaga vest da ga razveseljuje i ohrabruje. Uređivačka politika uvijek je bila i ostala poučiti i savetovati, dobro i plemenito pohvaliti, da bi loše ostalo u pozadini. O lošem ima ko pisati.“

Kroz svoju povijest „Danica“ je bila zabranjivana ali se održala do današnji dana. Prema riječima monsijora Beretića »Subotička Danica« je izlazila od 1884. do 1914. godine, pa od 1919. do 1941. godine. Izašla je »Danica« i 1945. i 1946. godine, a onda je zabranjena. »Potreba za „Danicom“ nije se nikada ugasila, pa su subotički svećenici 1971. godine ponovno pokrenuli „Danicu“. Glavni i odgovorni je urednik bio tadašnji župnik subotičke župe svetog Roka Laslo Dekan. Tiskana je „Danica“ i za 1972. godinu, ali je zabranjena distribucija.

Međutim, hrvatski svećenici Subotičke biskupije odlučili su je ponovno početi objavljivati 1984. na stotu obljetnicu izlaska prvog broja. Urednik je bio Lazar Ivan Krmpotić. Od tada do danas „Subotička Danica“ izlazi redovito«, kazao je urednik »Danice«.

Ništa urednik ne može bez dobrih suradnika rekao je monsijor Beretić, te je pomenuo najznačajnije suradnike: Bela Gabrić,

Andrija Kopilović, Katarina i Ervin Čeliković, Ive Prčić, Andrija Anišić, Alojzije Stantić i mnogi drugi koji su pomogli da „Danica bude bogata riznica narodnog blaga.“

U ovogodišnjoj »Danici« 45 stranica posvećeno je narodnom blagu, pet stranica je posvećeno kućanstvu, rubriku za mlade pišu oni sami, a njima je ove godine namijenjeno 16 stranica. »Danica« je posvećena i obitelji, a teme iz te oblasti date su na 18 stranica. Od 270 stranica »Danice« povijesti je posvećeno 28 stranica, a duhovnosti 34 stranice. Posljednju »Danicu« priredilo je tridesetak suradnika.

Nazalost, čitatelji koji nisu došli do svog primjerka »Danice«, ostat će ove godine bez ovog dragocjenog kalendara, jer ga više nema u prodaji.

Alojzije Firanj

KORIZMENE DUHOVNE VEČERI PONEDJELJKOM

DAR VJERE U GODINI VJERE

Tema ovogodišnjih korizmenih duhovnih večeri koje već nekoliko godina organizira Duhovni centar o. Gerarda u Somboru, bila je „Oživjeti dar vjere u godini vjere“. Brojni su vjernici i ove godine u šest korizmenih ponedjeljaka posjećivali predavanja u dvorani Humanitarne udruge Nijemaca „St. Gerhard“, te su pokazali kako njihova zainteresiranost za duhovne teme ne jenjava. Želja je mnogih, da se ovakve tribine sa zanimljivim duhovnim temama održavaju i u ostatku godine, a ne samo u korizmeno vrijeme.

**ŠEST PONEDJELJAKA
ZA KORIZMENE DUHOVNE VEČERI**

Prvu korizmenu duhovnu večer s temom „Objavljena vjera i osobni susret s Gospodinom Isusom“ održao je o. Petar Janjić. Njegovo bi se predavanje moglo podijeliti u dva dijela. U prvom se dijelu govorilo o objavljenoj vjeri, odnosno o Isusu kao objavitelju Oca i o Isusu kao objavitelju čovjeka, dok se u drugom dijelu razmatra osobni susret s Isusom Kristom. Na kraju otac Petar Janjić govori o susretu žena s Isusom u Lukinom evanđelju te o njihovoj velikoj vjeri.

„Vjera koja spašava“ bila je tema druge korizmene duhovne večeri. Predavanje je održao o. Dario Tokić koji navodi kako je evanđelist Luka u više od polovice slučajeva originalan u načinu upotrebe riječi „vjera“, te se većim dijelom bazira upravo na ovo tumačenje. On predavanje zaključuje riječima: „Vjera može rasti i malaksati, a čovjek treba činiti ono što mu Bog zapovijeda. I samo zrnice vjere može doprinijeti tomu da se rade velike stvari. I s to malo vjere što imamo može se puno napraviti, ali treba raditi, treba je živjeti, treba taj talent kojeg nam je Bog povjerio staviti u pogon“.

Karmelski svjetovni red u Somboru ove godine slavi 100 godina postojanja, stoga je i tema trećeg korizmenog susreta „Zajedništvo vjere u karmelskom svjetovnom redu“ bila doista prigodna u ovoj godini jubileja karmelskih „trećoredaca“. Predavač, otac Vjenceslav Mihetec, govorio je o povjesti karmelskog svjetovnog reda, te je iznio i statistike o broju trećoredaca u našoj provinciji. Dobro je spomenuti da pokraj zajednice svjetovnog reda u Somboru, u našoj provinciji postoje zajednice i u Zagrebu, Krku, Splitu te u Sofiji u Bugarskoj.

Otac Antonio Mario Čirko je na temu „Živjeti vjeru po uzoru na Blaženu Djevicu Mariju“ govorio na četvrtoj korizmenoj duhovnoj večeri. On između ostalog kaže: „Vjera nije nešto statično, u vjeri treba rasti. Marija je svoju vjeru izgrađivala, obnavljala i predavala Bogu. Ona je uzor vjere i mi joj se moramo diviti, ali ne smijemo ostati samo na divljenju – moramo je nasljedovati. Važno je pouzdanje u Boga i naš osobni angažman, a Bog svoju pomoć šalje na način koji najmanje

očekujemo“. Tijekom ove večeri prikazani su primjeri vjere kroz dva filma. Prvi je kratki dokumentarni film o Nicku Vujičiću, a drugi kratki igrani film „Abraham i Izak“ koji prikazuje primjer vjere iz Starog Zavjeta.

Tema pete korizmene duhovne večeri bila je „Utemeljenje, život i poslanje karmelskog svjetovnog reda u Somboru“, a o njoj je govorio otac Mato Miloš, dok je temu „Vjera i nova evangelizacija“ razmatrao otac Vinko Mamić.

**JUBILEJ KARMELSKOG SVJETOVNOG REDA
U SOMBORU**

O ovogodišnjim korizmenim duhovnim večerima bi se još puno lijepoga moglo reći, ali zbog nedostatka prostora recimo još da je i ove godine voditelj večeri bio otac Zlatko Žuvela, dok su svaku duhovnu večer svojim skladnim sviranjem uljepšali flautistica prof. Ivana Antunić i župni vikar župe Presvetog Trojstva u Somboru, orguljaš Gabor Drobina, a koliko su joj obveze dozvoljavale sudjelovala je i flautistica Daliborka Malenić.

Za kraj, evo i nekoliko riječi o karmelskom svjetovnom redu.

Na blagdan Male Gospe 1913. godine sluga Božji o. Gerard Tomo Stantić, nakon prikupljanja svih potrebnih dokumenata od Generalne uprave Reda karmelićana u Rimu, te dopuštenjem mjerodavne crkvene vlasti, ustanovljuje Karmelski svjetovni red. Od tada je ova ustanova koja ima za svrhu produbljenje duhovnog kršćanskog života u duhu karmelske karizme, napravila hod vjere sve do naših dana. Prosjački redovi, prije svega Franjevci, od svog su početka imali Treći red – Red laika koji žive karizmu Reda. Duhovni prijatelji karmelićana zatražili su nešto slično. Karmelićani su imali Prvi red (braća svećenici i laici), Drugi red (klauzurne sestre karmelićanke), a onda se pojavljuju pojedine udruge kao bratstva i sestrinstva. Tijekom XVII stoljeća javljaju se i pravila zajednica. Diljem svijeta prepoznaju se pod imenom: „Karmelski treći red“. Vrhovna uprava Reda 1912. godine izdaje jedinstveni: „Priručnik Trećeg reda karmelićana“. Zahvaljujući duhu Drugoga vatikanskog sabora i uputama Reda, došlo se do sadašnjeg naziva: „Svjetovni red karmelićana“.

Zlatko Gorjanac

Dr. Marija Mandić, rođ. Matarić

OPSTIPACIJA ili zatvor, je čest, ali ne i nerješiv problem. Pojam opstipacija koristi se u slučaju kada:

- se crijeva prazne rjeđe od 3 puta tjedno (ili rjeđe nego li svaki treći dan kod odraslih i četvrti dan kod djece)
- je potrebno napinjanje i pritisak kod pražnjenja crijeva,
- postoji osjećaj nepotpunog pražnjenja crijeva

Evo što možemo učiniti kako bi stolica bila što redovnija i mekša:

1. Jesti hranu koja sadrži dosta celuloznih vlakana kao što su jabuka, breskva, borovnica, prokula, brokoli, zelje, sirova mrkva, špinat, cvjetača, tikvice, grašak, grah, mekinje, ječmena i zobena kaša, kruh od cjelovita zrna, a poželjno je ograničiti unos hrane koja ih nema: sladoled, sir, meso, čips, pizze.

2. Redovito uzimanje doručka čime se stimulira pokretljivost crijeva.

3. Piti dovoljno tekućine s tim da se smatra da je oko 2 l tekućine dnevno dovoljno. Potrebno je izbjegavati pića koja u sebi sadrže kofein ili alkohol jer ona zapravo isušuju organizam.

4. Redovito se kretati jer redovita tjelovježba održava tijelo aktivnim i potiče rad crijeva.

5. Slušati svoje tijelo te ne potiskivati prirodni nagon za pražnjenjem crijeva. Čak i u stresnim situacijama ostavite si za to dovoljno vremena .

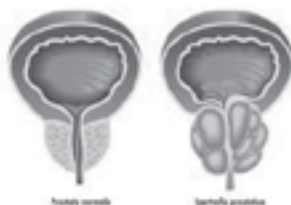
6. Savjetovati se s liječnikom o lijekovima koji se mogu uzimati te koristiti laksative samo nakon savjetovanja s liječnikom ili ljekarnikom

PROSTATATA je muška žlijezda veličine oraha smještena u donjem dijelu trbuha. Tegobe s prostatom mogu se javiti u dva oblika: povećanje prostate i prostatitis tj. njena upala.

Znakovi **povećanja prostate** obično se javljaju nakon 45. godine. Obično su prvi pokazatelji potreba za noćnim mokrenjem, a kasnije se javlja i otežan ili odgođen početak mokrenja, nemogućnost potpunog pražnjenja mjehura i kapanje na kraju mokrenja.

Prostatitis (upala prostate) javlja se rjeđe i može se javiti i u mlađih muškaraca. Na upalu prostate može ukazivati vrućica i groznica praćene bolovima u donjem dijelu leđa. Također može se

javiti bolna ejakulacija, iscjedak iz mokraćne cijevi ili spolne smetnje.

Ukoliko se pojave ovakvi simptomi neophodno je javiti se liječniku jer ako se ne liječe tegobe s prostatom mogu dovesti do stvaranja kamenca u mokraćnom mjehuru, infekcije organizma ili pak do zatajenja bubrega.

RAK DOJKE je najčešći maligni tumor kod žena. Kaže se da je ovaj rak izlečiv u 100% slučajeva ukoliko se otkrije na vrijeme. Stoga najmanje što jedna žena može uraditi za sebe je da pregleda svoje dojke jednom mjesečno i spriječi razvoj ovog teškog i smrtonosnog oboljenja. **SAMOPREGLED DOJKE** se obavlja na sljedeći način:

- Lezite na leđa i podmetnite jastuk ispod desnog ramena. stavite desnu ruku ispod glave .

1. Prstima lijeve ruke opipavajte dojku te vidite osjetite li bilo kakav čvor ili otvrdlinu na desnoj dojci.

2. Prstima pritisnite dovoljno čvrsto ali ujedno i nježno kako biste osjetili i upoznali strukturu svoje dojke.

3. Vrhovima prstiju pravite ili kružne pokrete po dojci ili pokrete gore dolje ili pak pokrete ka i od bradavice ten a taj način pregledajte cijelu dojku. Bitno je uvijek koristiti isti način pregleda.

4. lijevu dojku pregledajte na opisani način desnom rukom.

5. Uz naveden način dojke možete pregledati i u stojećem stavu s rukom na boku, s rukom iza ili s rukom iznad glave. Preporuča se samopregled dojke raditi i pod tušem. Svaki put dobro pogledajte i kožu dojke i bradavicu te laganim pritiskom provjerite postoji li kakav iscjedak.

UKOLIKO NAPIPATE ILI PRIMIJETITE BILO KAKVU PROMJENU JAVITE SE SVOJEMU LIJEČNIKU ILI GINEKOLOGU.

Postoje nekoliko značajnih rizika za razvoj karcinoma dojke, a to su: godine starosti, naslijeđe, prethodni rak dojke, a češći je i kod žena koje su ranije dobile prvu menstruaciju, koje su kasnije ušle u menopauzu, koje nisu rađale ili su rodile prvi put nakon tridesete godine, one koje nisu dojile svoju decu kao i kod žena koje su koristile antibebipi pilule.

Znate li?

- Kada balerina igra na vrhovima prstiju, potroši istu količinu kalorija kao i drvosječa koji cio dan reže drva.
- Studije su dokazale da su djeca koja imaju lagan san, kasnije u školskom uzrastu lošiji đaci.
- Svilene bube mogu napraviti čahure koje sadrže i preko tri kilometara svile.
- Čak 65% ljudi okreće glavu udesno kada se ljubi.
- Prosječan muškarac tijekom života ima sedam stalnih partnerki, dok žene »poklone srce« pet puta u životu.
- Tek rođena beba klokana toliko je mala da može stati u kavenu žličicu.
- Svježe kokoške jaje uvijek će potonuti u čaši vode, ali pokvareno neće.
- Jedina kost ljudskog tijela koja odmah po rođenju ima punu veličinu nalazi se u uhu.

BEĆARCI

*Pjevam pjesmu kad me netko pljesnu,
dok me pljesnu zaboravih pjesmu.*

*Ženiću se i ja ove zime,
nek' se majka ima svađat' s kime.*

*Ženiću se onom koja puši,
nek' mi meso na tavanu suši.*

*Volesmo se ja i moja Ana,
od kupusa pa do patlidžana.*

*Lolo moja brkovi ti plavi,
prst u odžak pa i' nagaravi.*

Grafiti Riječ grafiti je nastala od talijanske reči *grafitto* što znači škrabati, a korijen vuče od stare grčke riječi *graphein* koja znači pisati.

- Jednog dana kiša je padala dva dana.
- Kad žena uzme stvar u svoje ruke, to više nije mala stvar.
- I ja držim liniju, ali DEBELU.
- Bolje malo pivo nego veliko HVALA.
- Upute za otvaranje konzervi nalaze se u konzervi.
- Narodnjake ne na MP3 nego u 3PM.
- Bavi se sportom, umrijet češ zdraviji.
- Moj drug je toliko bogat da po otvaranju Eurokrema ne oliže poklopac.

VICEVI

- Za vrijeme željezne zavjese pita policajac Janoš-bačija koga bi prvo ubio Engleza ili Rusa. Janoš-bači, kao iz topa, kaže: »Rusa«, na što dobije 16 mjeseci zatvora. Po izlasku, sretne ga ponovno isti policajac, i da ga provjeri je li se opametio, opet mu postavi isto pitanje. Janoš-bači će njemu: »A koga biste vi prvo ubili, druže policajac?« Policajac odgovori: »Pa, naravno, Engleza.« »Eto, vidite, meni opet ostaje Rus«, Janoš-bači će na to.

- Silazi Janoš-bači s desetog kata i sjeti se da je ženi zaboravio

nešto reći. Kad siđe okrene glavu gore i počinje vikati: »Aranka, Aranka...!!«. S petog kata proviri jedna žena a Janoš-bači gleda u nju i kaže: »Hat, ja ne derem Jovanka, ja derem Aranka.«

- Žali se Janoš-bači susjedu da mu je žena peder. Susjed ga uvjerava kako to nije moguće i pita ga kako je tako siguran da mu je žena peder jer peder je onaj koji voli muškarce. Janoš-bači će na to: »I moj žena voli muškarce.«

- Pitaju Lala šta mu se najviše svidjelo u kazališnoj predstavi a Lala kaže da mu se najviše svidio kraj - na kraju su dijelili kapute pa je uzeo čak tri!

- Sjedi Lala u vlaku i neprestano gleda u čovjeka ispred sebe i konačno ga upita: »Jeste li Vi, možda, Belgijanac?« a ovaj odgovori da nije. Lala ga opet gleda pa mu veli: »Ja, ipak, mislim da ste Vi Belgijanac.« »Pa nisam, čovječe!«, iznervirano će čovjek. Lala uporno nastavlja po svojem a kada je ovomu dosadilo, kaže na kraju kako jest Belgijanac. Na to će Lala: »Zanimljivo, uopće ne ličite na Belgijanca!«

uređuje: Antun Kovač

Dani do ljetnog raspusta mogu se nabrojati na prste. I dok se, nadam se, mali broj vas brine zbog ne tako sjajnih ocjena, vjerujem da se većina može prepustiti maštanju o tome na koji će način ispuniti svoje slobodno vrijeme tijekom ljeta. Neki će putovati, neki će dočekivati goste, neki će vrijeme provoditi s prijateljima...U kojoj god skupini vi bili, sjetite se s raspusta ponijeti barem jednu lijepu uspomenu i novo prijateljstvo.

OSVJEŽENJE ZA VRUĆE LJETNE DANES

I vrapci već znaju kako je potrebno dnevno piti 2 l vode a u vrijeme velikih vrućina i više. No, što kada nam već dosadi tolikasilnavodateseuželimo osvježavajućeg napitka a ipak ne želimo umjetne sokove prepune kemikalija i šećera niti želimo povećavati količinu otpada plastičnim bocama?

Vrlo elegantan i ukusni napitak dobit ćete ako nekoliko kriški voća i/ili povrća prelijete vodom i ostavite da stoji neko vrijeme. Voda će poprimiti osvježavajući okus te ćete imati izvrsno piće. Vodu možete i nekoliko puta nadoliti a nakon 1 dana stavite nove kriške. Kombinacije su uistinu neiscrpne a moja omiljena je: nekoliko kriški krastavaca + nekoliko kriški limuna!

Kutak za najmlađe:
Nada Landeka

ŠKOLSKI ODMOR

*Vruće ljeto
k nama stiže.
Sve je bliže,
sve je bliže.*

*Kupati se
treba ići,
tko će prvi
k moru stići?*

*Spremam badić,
ručnik, zna se,
japanke mi
noge krase.*

*Lijepo će
nam sada biti,
k plavom moru
brzo hiti.*

*Puno sunca
pjesme, šale,
osvježiti će
đake male.*

*Sve dok učitelji
ne pozovu
da se krene
ponovno u školu.*

ŠAH

U periodu 23.1.2013. do 13.3.2013. godine odigran je tradicionalni šahovski turnir „Memorijal Franja Matarić“. Na ovogodišnjem turniru sudjelovali su: Šima Raič, Drago Kurčubić, Zoran Čota, Brnako Malbaša, Viktor Oršovai, Vladimir Ščekić, Martin Koloman, Aleksandar Svilokos, Josip Laslo, Sava Kovčín, Đorđe Vujević, Zlatibor Stanković, Milan Basta, Ivan Ivančević, Andrija Cetković, Aleksandar Iđuški i Pavle Matarić. Poslije odigranih 9 kola plasman je ovakav: prvo mjesto s 8 i pol poena osvojio je Drago Kurčubić dok je drugo sa 7 poena pripalo Zoranu Čoti a treće mjesto sa 6 i pol poena osvojio je Brnako Malbaša. Po broju sudionika ovaj turnir nije najmasovniji ali po rejtingu igrača sigurno je jedan od najjačih dosada održanih u našem društvu.

Devet srijeda od 19 do 22 sata u šahovskoj prostoriji društva vodila se zanimljiva borba za svaki poen, za svaki potez. Za razliku od prethodnih godina prisutnost igrača svakom kolu bila je stopostotna. U organizacijskom odboru turnira su: Šima Raič, Andrija Četković, Zoran Čota, Josip Laslo, Pavle Matarić i Radomir Kovačić. Zahvaljujemo svim sudionicima na fer igri, korektnom ponašanju i ozbiljnom pristupu ovom, za nas vrlo važnom, sportskom događaju.

Posebne pohvale zaslužuju glavni sudija gospodin Radomir Kovačić i Vinko Janković, koji su dali veliki doprinos održavanju i izvješćivanju s ovog važnog turnira.

STOLNI TENIS

U tijeku su pripreme za memorijski turnir „Stipan Bakić“ koji će se održati u velikoj sali društva u mjesecu svibnju.

Očekujemo 40 dobrih stolnotenisača

LADARI „SALAŠARI SOMBORSKI“

Poslije dva nastupa na Maratonu Lađa na Neretvi na kojima smo se plasirali na 30. mjesto uvidjeli smo da se ovom natjecanju mora pristupiti mnogo ozbiljnije i odgovornije i u pogledu postizanja određenog plasmana i u smislu odabira tima.

Došli smo do ovakvih zaključaka: izbor veslača iz našeg društva je vrlo ograničen, lađa za trening neadekvatna, sami treninzi rijetki jer su članovi

ekipe zauzeti radnim obvezama. Kako bismo prevladali te nedostatke uprava društva i sekcija mora nešto uraditi kako bi Salašari somborski spremni sudjelovali u toj prestižnoj manifestaciji.

SPORTSKA VEČER SEKCIJE

U velikoj je sali društva 21.3.2013. godine održana, sada već tradicionalna, sportska večer HKUD-a Vladimir Nazor i njegove sportske sekcije.

Početak je proslave započeo šahovskim turnirom. Odigrana je simultanka sa fide majstorom g. Josipom Dekićem našim dugogodišnjim prijateljem. Na 15 tabli poslije dugotrajne i zanimljive igre cio poen osvojili su: Kurčubić i Malbaša a po pola poena Čota, Četković i Ivančev. Ostale partije u svoju korist riješio je g. Dekić. Kasnije je u velikoj sali sekcije, Pavle Matarić pozdravio sve prisutne i zahvalio aktivnim sudionicima na radu u sportskoj sekciji, kao i svima drugima koji su doprinijeli afirmaciji sekcije i društva. Predsjednik društva g. Mata Matarić u svom obraćanju prisutnima ukratko je analizirao rad sekcije i pohvalio dosadašnje rezultate i aktivnost svih članova te dao punu podršku sekciji za daljni rad.

Pročelnik sekcije upoznaje prisutne (posebno nove članove i mlade prisutne) sa značajem upravo završenog memorijskog turnira prof. mr. Franja Matarić. Iz historijata iznosi podatak da je 26.9.1991. godine na predsjedništvu Društva donesena odluka da se u spomen na rano preminulog dugogodišnjeg člana Društva, sekretara Društva, organizatora mnogobrojnih književnih večeri, pokretača i aktivnog sudionika u radu šahovske sekcije, stolnoteniske sekcije, autora prve monografije društva za cjelokupan doprinos u radu Društva,

profesoru i magistru književnosti u somborskoj gimnaziji, vaspitaču generacija somborske omladine, Franji Matariću, u čast, slavu i pamćenje, naš najvažniji šahovski događaj nazove „Memorijal prof. mr. Franja Matarić“.

Na ovom 22. po redu turniru pobjedniku Dragi Kurčubiću dodijeljena je slika - dar likovne sekcije, pehar, zahvalnica i nova monografija društva.

Drugoplasirani Zoran Čota i trećeplasirani Branko Malbaša su dobili zahvalnice, plakete i knjigu.

Za doprinos u radu šahista zahvalnice su uručene Radomiru Kovačiću - glavnom sudiji turnira, Dragiši Milićeviću - sudiji turnira i Josipu Dekiću - fide majstoru.

Za doprinos u radu stolnoteniske sekcije zahvalnice i plakete dodjeljenje su Davoru Vukoviću, Saši Vukoviću i Ivanu Geniću.

Veslačima koji su izveslali dva maratona od 45 km pripale su zahvalnice i plakete i to: Bojanu Joziću, Daliboru Beretiću, Danijelu Mandiću, Ani Kreteš rođ. Matarić kao jedinoj ženi, Matiji Lukiću, Gašparu Matariću, Ivanu Jankoviću i Ivi Buriću - paričaru i domaćinu na Neretvi.

Za sudjelovanje i organizaciju oba maratona pohvaljeni su Mata i Pavle Matarić.

Za informiranje o radu sportske sekcije zahvalnice su dobili Zlata Vasiljević, Josip Parčetić i Vinko Janković.

Poslije zvaničnog dijela uslijedio je zabavni program u kojemu nas je Vinko Janković nasmijao do suza svojim izvješćima sa sportskih terena diljem cijele zemlje.

Dobar paprikaš, umjereno piće, dobra zabava za 60 prisutnih članova sekcije i uprave društva obilježilo je ovu sportsku večer. Prisutni su obećali da će dogodne biti još bolje.

*Stranicu pripremio:
Pročelnik sportske sekcije
Pavle Matarić*